

TRANSATLANTICKÉ VZŤAHY: USA A KANADA

EÚ, USA aj Kanada vyznávajú hodnoty demokracie, ľudských práv, právneho štátu a hospodárskej a politickej slobody a rovnako sa prelínajú aj ich záujmy v oblasti zahraničnej politiky a bezpečnosti. Úzka spolupráca a strategické vzťahy s USA a Kanadou sú pre EÚ naďalej prioritou.

ZAHRANIČNOPOLITICKÉ VZŤAHY MEDZI EÚ A USA

Úzka spolupráca a strategické vzťahy medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi a Spojenými štátmi americkými sú založené na spoločnej histórii a súbore spoločných demokratických hodnôt. Majú kľúčový význam pre bezpečnosť a prosperitu partnerov. EÚ a USA úzko spolupracujú vo viacerých oblastiach zahraničnej politiky a geografických kontextoch, ako je boj proti terorizmu, bezpečnostná spolupráca, spolupráca v oblasti energetiky, Rusko, Ukrajina a západný Balkán.

Po zmene administratívy v USA 20. januára 2021 sa naskytne príležitosť diskutovať a definovať silnejšie transatlantické partnerstvo. Bude to nevyhnutné na oživenie spolupráce na multilaterálnych fórach a riešenie súčasných výziev a kríz v oblasti zahraničných vecí a bezpečnosti, najmä celosvetovej pandémie, hospodárskej recesie, zmeny klímy, prekážok obchodu, vzostupu Číny, digitálnej transformácie a rastúcej technologickej konkurencie, ako aj ochrany demokracie a ľudských práv.

POLITICKÉ VZŤAHY MEDZI EÚ A USA V RÁMCI TRANSATLANTICKÉHO DIALÓGU ZÁKONODARCOV (TDZ)

Vzťahy medzi Parlamentom a Kongresom USA siahajú do roku 1972. Ich vzťah sa dostal na vyššiu úroveň a inštitucionalizoval vytvorením transatlantického dialógu zákonodarcov (TDZ). V rámci TDZ sa poslanci Európskeho parlamentu a poslanci Snemovne reprezentantov USA schádzajú dvakrát ročne na medziparlamentných zasadnutiach, ktoré sa striedavo konajú v USA a v Európe. Na oboch stranách Atlantiku sa vníma ako dobré fórum pre pozitívnu a konštruktívnu spoluprácu. Zákonodarcovia, ktorí sa zúčastňujú na týchto zasadnutiach, si vymieňajú názory na kľúčové politické otázky spoločného záujmu, ako je obchodná a hospodárska spolupráca, bezpečnosť a obrana alebo zasahovanie do volieb. Hoci v mnohých oblastiach sú transatlantické postoje takmer zhodné, výmeny názorov medzi zákonodarcami odhalili aj nezhody v kľúčových politických otázkach. Význam tohto transatlantického politického dialógu netreba podceňovať, najmä ak vezmeme do úvahy právomoci Kongresu USA, napríklad pri schvaľovaní zásahov USA počas krízových situácií vo svete a pri ovplyvňovaní pôsobenia USA v rámci inštitúcií globálnej správy. Vo februári 2019 sa vo

Washingtonu konalo 83. medziparlamentné zasadnutie. V [spoločnom vyhlásení](#) ktoré bolo vydané po zasadnutí, sa zdôraznilo odhodlanie oboch strán posilniť spoluprácu v súvislosti so spoločnými výzvami. Nasledujúce medziparlamentné zasadnutie sa naplánuje hneď, ako to umožní globálna zdravotná situácia. Spolupredsedia transatlantického dialógu zákonodarcov spolu s podpredsedami Delegácie Parlamentu pre vzťahy s USA, predsedami Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre medzinárodný obchod a Delegácie pre vzťahy s Čínskou ľudovou republikou vydali v auguste 2020 [spoločné vyhlásenie](#), v ktorom zdôraznili štyri hlavné ciele transatlantickej spolupráce: pomoc pri prekonávaní akútnej zdravotnej krízy, rýchle prekonanie hospodárskej recesie, preukázanie transatlantického vedúceho postavenia na medzinárodnej scéne a spolupráca v súvislosti s Čínou a Ruskom.

HOSPODÁRSKE VZŤAHY MEDZI EÚ A USA

Po pozastavení rokovaní o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP) Parlament zamietol návrh uznesenia, ktorým sa odporúča začať obchodné rokovania medzi EÚ a USA o priemyselných výrobkoch a o posudzovaní zhody 14. marca 2019, pričom Rada prijala 15. apríla 2019 smernice na rokovania s cieľom odstrániť priemyselné clá a posudzovanie zhody. Vláda prezidenta Trumpa zaujala v porovnaní s predchádzajúcimi vládami diametrálne odlišný prístup k obchodným vzťahom medzi EÚ a USA. Uprednostňovala svoje národné záujmy a snažila sa o vyrovnanie deficitov obchodnej bilancie s inými krajinami, pričom vyvíjala tlak na partnerov zavedením vysokých ciel na určité výrobky s cieľom chrániť vlastný priemysel a získať lepšiu prístup na trh v partnerských krajinách.

Vláda USA zaviedla 1. júna 2018 clá na oceľ a hliník z EÚ a pohrozila ich uvalením na automobily. Zároveň sa USA odvrátili od mnohostranného prístupu v rámci WTO. Tento prístup vyvolal napätie v obchodných vzťahoch USA s EÚ a ďalšími partnermi. EÚ podala WTO sťažnosť voči clám na oceľ a hliník a zaviedla odvetné clá na výrobky z USA, aby sa vyrovnal celkový obchod medzi EÚ a USA. Dohoda z [21. augusta 2020](#) o znížení ciel („dohoda o homároch“) medzi zástupcom USA pre obchod a komisárom EÚ pre obchod predstavuje krok smerom k obnoveniu spolupráci medzi oboma stranami. Parlament schválil dohodu [26. novembra](#).

Spor o civilných lietadlách Airbus a Boeing je v súčasnosti v konečnej fáze. Orgán WTO na urovnávanie sporov uznal za vinných tak EÚ, ako aj USA, a to z toho, že svojim výrobcami lietadiel naďalej poskytujú určité nezákonné subvencie. WTO 2. októbra 2019 udelila USA povolenie uvaliť odvetné clá na vývoz z EÚ až do výšky 7,5 miliardy USD (6,8 miliardy EUR). V súbežnom prípade týkajúcom sa spoločnosti Boeing udelila WTO [13. októbra 2020](#) EÚ právo uložiť clá v hodnote 4 miliardy USD (3,6 miliardy EUR) na dovoz z USA. V rámci odvetných opatrení schválených WTO uložila EÚ 9. novembra 2020 nové clá na alkoholické výrobky, lietadlá, syry, morské plody a iný tovar z USA.

Európska komisia dôsledne informuje USA, že EÚ je pripravená spolupracovať na spravodlivom a vyváženom riešení pre letecký priemysel. Podľa EÚ by vzájomné ukládanie sankcií len spôsobovalo škodu podnikom a občanom na oboch stranách Atlantického oceánu a poškodzovalo by celosvetový obchod a širší letecký priemysel v citlivom období. V júli 2019 EÚ spoločne s USA predložila konkrétne návrhy na

nový režim pre dotácie lietadiel a ďalší postup v súvislosti s existujúcimi povinnosťami týkajúcimi sa dodržiavania predpisov na oboch stranách.

Napriek súčasným vyhláseniam predstavujú hospodárstva EÚ a USA spolu takmer 50 % svetového hrubého domáceho produktu (HDP) a tretinu svetového obchodu.

USA boli v roku 2019 hlavným vývozným trhom Únie, na ktorý smerovalo 18 % celkového vývozu tovaru z EÚ (v porovnaní s 9,3 % v prípade Číny). USA obsadili medzi dovoznými partnermi EÚ druhé miesto, pričom však dodali 12 % tovaru dovážaného do EÚ.

Obchod s tovarom medzi EÚ a USA v období 2017 – 2019 (v mld. EUR)

Rok	Dovoz tovaru z USA do EÚ	Vývoz tovaru z EÚ do USA	Bilancia EÚ (tovar)
2017	203,3	324,2	+ 120,9
2018	213,3	351,2	+ 120,9
2019	232,0	384,4	+ 152,4

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

USA sú hlavným partnerom EÚ v oblasti medzinárodného obchodu so službami. V roku 2016 do USA smerovalo 26 % celkového vývozu EÚ a do EÚ zas 31 % dovozu služieb z USA. Stabilný rast vývozu služieb z EÚ do USA bol v roku 2016 zvrátený, keď sa po piatich po sebe nasledujúcich rokoch prebytku obchodná bilancia s USA zmenila na deficit. Vývoz služieb z EÚ do USA sa v období 2015 – 2017 zvýšil, rovnako ako ich dovoz. V dôsledku poklesu vývozu služieb EÚ v roku 2016 však USA dosiahli obchodný prebytok vo výške 2,8 mld. EUR pri výmene služieb s Úniou, zatiaľ čo Spojené štáty dosiahli v roku 2017 prebytok obchodnej bilancie v dôsledku poklesu vývozu služieb z USA vo výške 12,5 miliardy EUR.

Obchod so službami medzi EÚ a USA v období 2016 – 2018 (v mld. EUR)

Rok	Dovoz služieb z USA do EÚ	Vývoz služieb z EÚ do USA	Bilancia EÚ (služby)
2016	192,5	160,0	- 32,5
2017	194,7	172,8	- 21,9
2018	196,2	179,4	- 16,8

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

EÚ a USA sú najväčšími vzájomnými investormi, ale v rokoch 2016 a 2017 sa v tejto oblasti vyskytlo niekoľko nedostatkov. V oboch rokoch boli investičné toky z USA do EÚ negatívne, so zodpovedajúcim poklesom priamych zahraničných investícií USA v EÚ, zatiaľ čo toky EÚ smerom do USA sa po miernom poklese v roku 2016 zvýšili v roku 2017. To viedlo k ďalšiemu posilneniu pozitívnej bilancie EÚ, ktorá v roku 2018 predstavovala 375,4 miliardy EUR. Dalo by sa povedať, že bilaterálne priame investície, ktoré už zo svojej povahy predstavujú dlhodobý záväzok, sú hnacou silou transatlantických obchodných vzťahov. Túto skutočnosť podporuje aj fakt, že obchod medzi materskými spoločnosťami a ich pobočkami v EÚ a USA predstavuje viac ako tretinu celkového transatlantického obchodu. Podľa odhadov poskytujú

spoločnosti z EÚ a USA, ktoré pôsobia na území svojho partnera, pracovné miesta viac ako 14 miliónom ľudí.

Stav bilaterálnych investícií EÚ – USA (v mld. EUR)

Rok	Stav priamych zahraničných investícií USA v EÚ	Stav priamych zahraničných investícií EÚ v USA	Bilancia
2018	1 806,0	2 181,4	+ 375,4

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

POLITICKÝ DIALÓG MEDZI EÚ A KANADOU

Kanada je jedným z najstarších a najbližších partnerov EÚ. Spolupráca medzi EÚ a Kanadou založená na spoločných hodnotách, dlhej histórii úzkej spolupráce a pevných medziľudských väzbách sa za posledné roky výrazne posilnila.

Bilaterálne vzťahy sa začali v 50. rokoch 20. storočia na hospodárskom základe a odvtedy prerástli do úzkeho strategického partnerstva. EÚ a Kanada úzko spolupracujú na globálnych výzvach ako životné prostredie, zmena klímy, energetická bezpečnosť a regionálna stabilita a sú tiež blízkymi partnermi v kontexte zoskupení krajín G7 a G20. Kanada je pravidelným prispievateľom k [misiám spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky](#) EÚ (ako sú misie v Iraku, Mali, na Ukrajine a palestínskych územiach) a zúčastnila sa na 20 [volebných pozorovateľských misiách EÚ](#) od roku 2005.

[Dohoda o strategickom partnerstve medzi EÚ a Kanadou](#) (SPA), ktorá nahradila [rámcovú dohodu z roku 1976](#), je najkomplexnejšia politická dohoda, ktorej cieľom je posilniť [bilaterálnu spoluprácu v mnohých oblastiach zahraničnej politiky a iných sektoroch](#), medzi ktoré patrí medzinárodný mier a bezpečnosť, boj proti terorizmu, krízové riadenie, námorná bezpečnosť, globálna správa, energetika, doprava, výskum a vývoj, zdravotníctvo, životné prostredie a zmena klímy a Arktída.

Dohodu o strategickom partnerstve podpísali Kanada a EÚ 30. októbra 2016 na samite EÚ – Kanada a Parlament túto dohodu podporil vo februári 2017. Veľké časti tejto dohody sú predbežne v platnosti od 1. apríla 2017. Dohoda sa bude uplatňovať v plnom rozsahu po [ratifikácii vo všetkých členských štátoch](#). S cieľom uľahčiť spoluprácu v tomto rámci sa zriadilo niekoľko spoločných inštitúcií a na úrovni štátnych zamestnancov a ministrov prebieha intenzívny dialóg. Najnovšie [stretnutie vedúcich predstaviteľov](#) za účasti kanadského premiéra s predsedom Európskej rady a Európskej komisie sa uskutočnilo virtuálne 29. októbra 2020.

MEDZIPARLAMENTNÝ DIALÓG

Poslanci Európskeho parlamentu a ich kanadskí partneri sa už viac ako 40 rokov stretávajú každý rok na medziparlamentných schôdzkach striedavo medzi miestami v EÚ a Kanade s cieľom diskutovať o politickom vývoji v Kanade a EÚ a vymieňať si názory na otázky spoločného záujmu, ako je obchod, zmena klímy a migrácia. Parlamentná [Delegácia pre vzťahy s Kanadou](#) (zložená z poslancov EP, ktorí sa

zúčastňujú na medziparlamentných schôdzach) sa v priebehu roka pravidelne stretáva so zainteresovanými stranami s cieľom pripraviť sa na tieto medziparlamentné schôdze. Na základe dohody sa na 38. medziparlamentnej schôdzi prijalo [spoločné vyhlásenie](#), v ktorom sa oba parlamenty zaviazali transformovať medziparlamentnú schôdzu na nepretržitý dialóg prostredníctvom pravidelných dodatočných stretnutí a dohodli sa, že bude pôsobiť ako náprotivok ostatných orgánov zriadených v rámci dohody o strategickom partnerstve. V marci 2019 sa v Štrasburgu konala [40. medziparlamentná schôdza](#).

HOSPODÁRSKE VZŤAHY MEDZI EÚ A KANADOU

[Komplexná hospodárska a obchodná dohoda](#) (CETA) predstavuje pozitívny vývoj v obchodných vzťahoch medzi Kanadou a EÚ za posledné desaťročie. Výrazne zlepšila hospodárske, obchodné a investičné vzťahy medzi EÚ a Kanadou, ktoré vzájomne otvorili svoje trhy pre tovar, služby a investície vrátane verejného obstarávania. CETA tiež vytvorila príležitosti pre udržateľný rast a odrážala spoločné hodnoty prostredníctvom kapitoly o obchode a udržateľnom rozvoji a [širokej škály dialógov](#) vrátane pravidelného fóra občianskej spoločnosti.

Dohoda bola podpísaná na samite EÚ – Kanada 30. októbra 2016 a Európsky parlament udelil svoj súhlas 15. februára 2017. Predbežné vykonávanie tých častí, ktoré patria do právomoci EÚ, sa začalo 21. septembra 2017. CETA sa bude uplatňovať v plnom rozsahu po ratifikácii vo všetkých členských štátoch. V júni 2020 sa [Luxembursko](#) stalo 14. členským štátom, ktorý dohodu ratifikoval.

CETA je tiež prvou dvojstrannou hospodárskou dohodou EÚ, ktorá zahŕňa osobitný systém investičných súdov určený na riešenie investičných sporov medzi investormi a štátmi. Systém investičných súdov bude vzhľadom na svoj inovatívny charakter a skutočnosť, že sa o ňom vo viacerých krajinách ešte neskončila verejná rozprava, mimo rámca predbežného vykonávania dohody CETA. Okrem toho CETA obsahuje jasné ustanovenie o práve vlády prijímať právne predpisy vo verejnom záujme, pokiaľ ide o verejné zdravie, bezpečnosť, životné prostredie, verejnú morálku, sociálnu ochranu a ochranu spotrebiteľa.

V prvom roku vykonávania sa [vývoz do Kanady zvýšil celkovo o 7 %](#), pričom vyšší nárast bol zaznamenaný v prípade strojov, farmaceutických výrobkov a poľnohospodárskych produktov.

Kanadu aj EÚ zasiahli nové clá USA týkajúce sa ocele a hliníka, pričom obe zastávajú názor, že tieto clá nie sú odôvodnené z ekonomického hľadiska ani zlučiteľné s pravidlami WTO. V dôsledku toho EÚ a Kanada spolu s ďalšími obhajcami obchodného poriadku založeného na pravidlách zintenzívnili vzájomný dialóg o otázkach obchodu.

V roku 2019 bola EÚ tretím najväčším obchodným partnerom Kanady po USA a Číne, pričom na Úniu pripadalo 8,1 % celkového objemu kanadského vývozu a dovozu tovaru. EÚ vyviezla v roku 2019 do Kanady tovar v hodnote 38,3 miliardy EUR a doviezla kanadský tovar v hodnote 20,2 miliardy EUR. Spomedzi medzinárodných obchodných partnerov EÚ patrilo v roku 2019 Kanade 12. miesto. Medzi hlavné

druhy tovaru, s ktorými títo dvaja partneri obchodujú, patria stroje, nerastné produkty, dopravné zariadenia a chemikálie.

Obchod s tovarom medzi EÚ a Kanadou v období 2017 – 2019 (v mld. EUR)

Rok	Dovoz tovaru z Kanady do EÚ	Vývoz tovaru z EÚ do Kanady	Bilancia EÚ (tovar)
2017	18,2	32,2	+ 14,0
2018	19,5	35,2	+ 15,7
2019	20,7	38,3	+ 17,6

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

Dôležitou súčasťou obchodných vzťahov EÚ a Kanady je obchod so službami. V roku 2018 hodnota vývozu služieb z EÚ do Kanady vzrástla na 19,6 miliardy EUR a dovoz služieb z Kanady do EÚ vzrástol na 13,2 miliardy EUR. Služby, s ktorými sa medzi EÚ a Kanadou často obchoduje, sú napríklad služby v oblasti dopravy, cestovania, poistenia a komunikácie.

Obchod so službami medzi EÚ a Kanadou v období 2016 – 2018 (v mld. EUR)

Rok	Dovoz služieb z Kanady do EÚ	Vývoz služieb z EÚ do Kanady	Bilancia EÚ (služby)
2016	10,2	15,6	+ 5,4
2017	11,3	16,9	+ 5,6
2018	13,5	19,6	+ 5,9

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

Pokiaľ ide o priame zahraničné investície (PZI), EÚ a Kanada investovali takmer rovnaké sumy do hospodárstva druhej strany. V roku 2018 dosiahli PZI EÚ v Kanade objem 392,2 miliardy EUR. Hodnota kanadských investícií v EÚ dosiahla hodnotu 397,3 miliardy EUR.

Stav bilaterálnych investícií medzi EÚ a Kanadou (v mld. EUR)

Rok	Priame zahraničné investície Kanady v EÚ	Priame zahraničné investície EÚ v Kanade	Bilancia
2018	397,3	392,2	- 5,1

Zdroj: Európska komisia, GR TRADE

Tuula Turunen / Leon Peijnenburg
12/2020

